

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Basilica SS. Vdalrici Et Afræ Avgvstæ Vindelicorvm

Hertfelder, Bernhard

Augvstæ Vindelicorvm, 1627

Cap. II. Situs loci ac totius Templi forma describitur.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38643

Basilica SS. Vdalrici & Afræ Augustæ Vindelicorum Vrbe totius Germaniæ facile Principe ac Suetiæ Metropoli ad Austrum obuersa, loco editissimo ac munitissimo Verticis instar posita est. Principio intra veterem Ciuitatis ambitum minimè comprehendebatur, quamuis non sine periculo tam sui quam Reipub. cui si qua hostilis vndeque incurso aut obfidio iustinenda foret (sensit autem non rarò eiusmodi incommoda) timendum semper erat ne Ecclesia hæc in Colle Vrbi infesto sita hosti sedes vel receptus aut certe præda fieret. Conuenerunt eà de causâ Abbas Monasterij (erat is tunc Adalbero Septimus, qui obiit Anno M. LXIV.) ac Proceres Augustani, quorum publico demum consensu producto pomærio Monasterium cū adiacente agro Ciuitati inclusum fuit; Atq; hoc pacto Ciuitas & Monasterium in vnum corpus, saluo vtriusq; Jure, coaluerunt. Sed hæc à principio quidem licet non adeo firmo opere, (sicuti solent initia esse tenuia) ad stabile ac tutum munimentum; Posteri deinde maiora moliti firmissimis propugnaculis, vt hodie cernuntur, fossis ac Militum præsidio additis, eam præcipue Vrbs partem quâ S. Vdalrici Basilica continetur ad quolibet hostium impetus frangendos validissime communiuere. Cæptum hoc opus Anno M. D. XLV. vt publica docet inscriptio, & sequenti statim anno perfectum.

Ergò hic situs loci, atq; is Naturâ excelsus, vt diximus, (libenter equidè Benedictinæ familiæ Ascetæ inedito ædificant & habitant ad exemplū sui Institutonis, qui in altissimo olim Monte, vbi Castrum Cassinum erat, prima Ordinis sui fundamenta iecit) Accedit nihilominus ipsius Templi insignis moles, quæ inter alia Vrbs ædificia adeo caput effert, vt candidam frontem suam oculis etiam longissimè distantium cum rarâ venustate obijcere soleat. Tota Templi machina quæ ob-

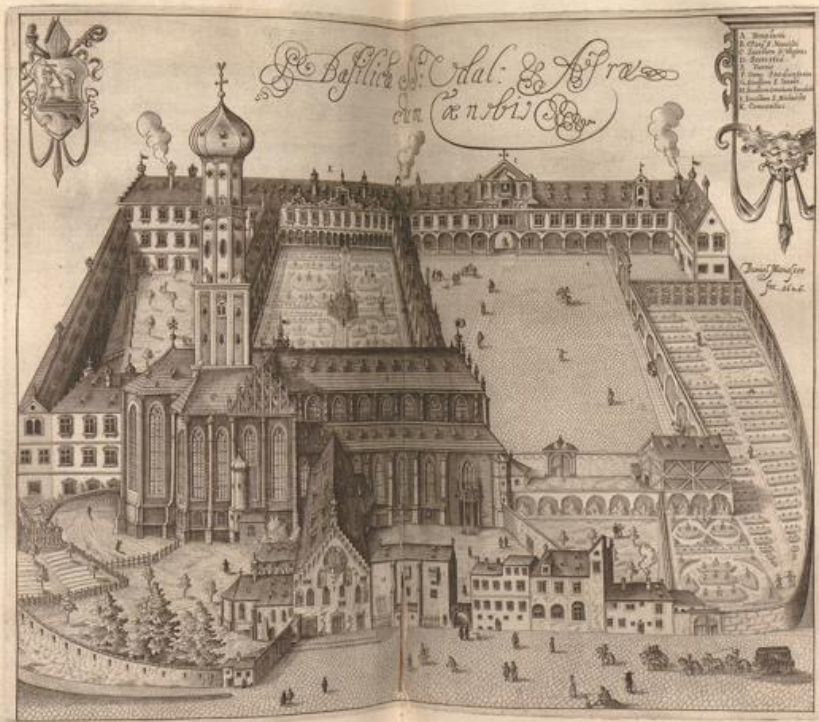
longa

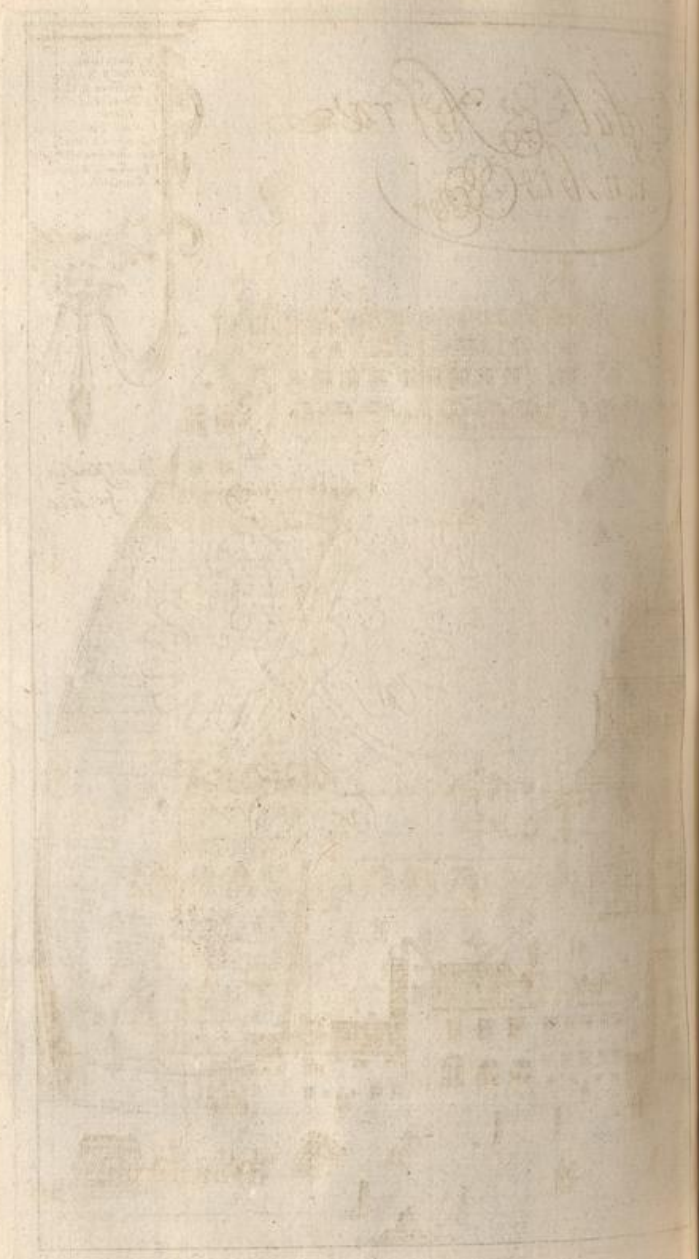
T9960

L. ET AFRA
C V N D V M.
plura forma describitur.

rae Augustae Vindelicomum
facile Principe ac Sueviae
rfa, loco editissimo ac mu-
osita est. Principio in-
um minime comprehen-
periculo tam sui quam Rei-
cunq; incurio aut obolio
m non raro eiusmodi in-
per erat ne Ecclesia haec in
edes vel receptus aut certe
ea de causa Abbas Mona-
septimus, qui obiit Anno
gustani, quorum publico
omario Monasterio cu-
sum fuit; Atq; hoc pacto
um corpus, saluo vniuersi-
ncipio quidem locum
nt iniecia esse tenentia ad-
; Posteri deinde maiora
ulis, uti hodie certantur
ditis, eam praecipue Vrbis
a continetur, ad quolibet
validissime communi-
o M. D. XLV. ut publica
atim anno perfectum.
s Natura excelsus, ut dicitur
ctinae familiae Aesciae in-
exempli sui Institutoris,
ubi Castrum Castrum e-
menta iecit) Accedit ubi
is moles, quae inter sua
rt, ut candidam frontem
distantium cum raris ve-
Templi machina quae ob-
longa

longa est
des XCV
metiaris in
refert. An
Rationali
corporis tene
sentat, & Cr
asente quid
seruata in
versus Ori
primus pa
Diuina ofi
consecratu
res e regio
strato mut
extranuer
com confic
Episcopo a
Aquilonen
his Choris t
tillima qua
Posteric
lant, que ne
tere structa
or cancelli f
distincti tub
ber ad inter
gro, sicut re
aquali ordi
incumbit, c
das. Alas
aliquanto h
am iacella q
porcionem
na in hac aed
suauitate m
medio Tem
Monasterij

longa est pedes habens CCCX. (latitudo quippe in pedes XCIV. altitudo si eam à pavimento vsq; ad fornicem metiaris in vnū supra centū protenditur). Crucis formā refert. Antiquo certè more. Equidem vt Durand. in suo Rationali scribit. *Dispositio Ecclesie materialis modum humani corporis tenet. Cancellus namq; siue locus vbi altare est, caput representat, & Crux ex vtraq; parte brachia & manus, reliqua pars ab occidente quidquid corpori superesse videtur.* Hæc ad amissim obseruata in nostrâ Ecclesiâ. Tribus enim pars anterior versus Orientem Solem Choris distinguitur, quorum primus paulò ceteris eleuatiore, qui etiam substellia ad Diuina officia decantanda comprehendit, S. Narcisso consecratus est. Alij duo Chori binis gradibus inferiores è regione in æquabili pavimento candido marmore strato mutuo sibi respondent, ac Templi longitudinem extransuerso interfecant, extentisq; velut brachijs Crucem conficiunt. Dexter meridiem versus à S. Vdalrico Episcopo ac Patrono Diæcesis præcipuo, sinister verò Aquilonem versus à S. Afra Martyre nomen habent. In his Choris tres visuntur Aræ opere sculptili magnificentissimæ quarum Iconismos infra dabimus.

Posteriorem Templi partem, quam Nauim appellant, quæc occiduam partem respicit, nouo è coctili laterestructâ pergula ab anteriori discriminat, cui quatuor cancelli ferrei faberrimè elaborati paribus interuallis distincti tubijciuntur ad arcendos externos, ne cuius liber ad interiora pateat accessus. Nauis hæc quæ ex integro, sicut reliqua Templi pars, testudinata est, septenis æquali ordine vtrinque positis è quadrato lapide pilis incumbit, quas nec secula quidem dissoluere posse credas. Alas duas habet sub tecto quam medianæ Ædis aliquanto humiliori, concameratas tamen quibus etiam facella quædam adhærent quæ totius structuræ proportionem ac elegantiam non parum adaugent. Organâ in hac æde duo & operis pulchritudine & concentus suauitate mirè consonantia conspiciuntur; Vnum in medio Templi supra pergulam, quam diximus, ipsius Monasterij sub moderno Abbate sumptu erectū; Alterum

rum

rum in extrema Templi orâ sublimi fornici superbe infestens, Illustris Fuggaricæ Gentis munificentiam exhibet cuius insignibus refulget.

Suggestum hîc non prætereamur, opus certe magnificentum ac venustum, tantæq; ædis non minimum ornamentum, positum Anno MDCVIII.

Ultimam huic Ædi gratiam quod addit, lumen est per fenestras receptum, quarum numerus, altitudo & claritas mirè commendat hoc quidquid est ædificij.

Ad lævam superioris Chori Turris alta, elegans ac longè conspicua est, inter egregias Germaniæ merito numeranda. Eam primò emolitus est Conradus Möllinus Abbas primarium lapidem ponens Anno M. D. VI. cum tali inscriptione.

SVB ANNO INCARNATIONIS CHRISTI MDVI
CALEND. IVNII AC REGIMINE D. MAXIMILIANI ROM. REGIS, NEC NON CONRADI ABBATIS
HVIVS NOMINIS SECVNDI, HIC LAPIS HVIVS
TVRRIS PRIMARIVS IN PRÆSENTIA CLERI AC
POPVLI SVMMÆ CVM DEVOTIONE AC SOLEN-
NITATE LOCATVS EST AB EODEM ABBATE.

Deinde à fundamentis eductam robusto opere templi fastigio adæquavit, ibiq; desijt. At longo post intervallo Iacobus Köpplinius Abbas eandem perfecit, ac supremū verticem imposuit Anno M. D. XCIV. Non surgit æquabiliter in altū, sed pulchrâ varietate quæ è solo extollitur vsq; ad id spatij quo æs campanæ suspensum est, quadrangulam habet figurâ. Deinde non nihil angustior octogonâ recipit formâ vsq; ad podium quod totâ in orbem cingit Turrim. Hinc rursus attollitur eadem quidem formâ sed impari crassamento, ac demū in pulchrum terminatur hemisphærium æreis laminis re-ctū. Certe si apud Horatium laudem meretur Domus,

Longos quæ prospicit agros,

quis inuideat, si Turris ista laudetur, quæ cum in pedes CCCXX. assurgat, omnia circumiecta ad multa millia passuum tam Sueviæ quâ Baiariæ confinia detegit, & oculis in latissimam illam planitiem, quam Lycus amnis interluit, prospectum præbet amœnissimum? Alacrus per eam facilis & commodus. Exteri fruuntur, mi-

rantur & laudant. Sed & alteri Turri initium datum eodem opere ac molitione, cuius infra fiet mentio, quæ tamen fastigium Templi non excedit. Erit forte aliquando cui suppetet animus, & finem tam præclarè inchoato imponet ædificio.

CAPVT TERTIVM.

Origo huius Templi ad Euum S. Afræ deducitur.

VT à capite igitur ordiamur; Principium huius Ædis S. Afræ Martyris æuo deberi, res est extra controuersiam, ab eâ quippe solâ sexcentis propè annis nomen tenuit & in hodiernum vsque diem, addito & S. V. daltrici constanter retinet. Verùm antea ne aliquis Christianæ Religionis cultus aut fidelium congregatio hic fuerit non tam facillè quis dixerit aut negauerit. Equidem quis primò & quando Euangelium Augustæ docuerit, ibique Christianorum Ecclesiam instituerit, dubium esse potest. Id mouet Doctissimus Marcus Velle-^{(a) Rer. Ant. 6.} rus, (a) nec ex inani coniecturâ probabile censet ab ipsis Apostolorum Principibus aut eorum certè proximis successoribus Christianæ Fidei quosdam radios in hanc Prouinciam iam immisos. Palam est (b) Petrum Aposto-^{(b) Baron. 79. 1. A. C. 46.} lum ad plerasque Occidentis Prouincias, ipsam quoque Germaniam Discipulos misisse imò nonnullas earum, Italiam præsertim per seipsum obiuisse Euangelij promulgandi gratiâ. Nec sine fructu, potuit enim Iustinus Philosophus & Martyr, qui Anno C L V. pro fide Mortis supplicio affectus est, de suo æuo ita scribere; *Ne una quidem natio vel Græca vel Barbara, vel quocunque tandem censenda vocabulo, ne ex his quidem quæ pro domibus plausuris utuntur ac tentorijs, agentes vitam pastoricam, tam aliena est à IESV Crucifixi nomine, ut nec preces nec gratiarum actiones in eâ dirigantur ad omnium Patrem Conductoremque.* Audis Barbaras Gentes, casque remotissimas eo tempore Christum nouisse? quis verò non potius de propinquâ hac Retiæ Prouinciâ, Italiae tunc temporis accensâ ac veluti suburbanâ, deque Vrbe hac in eâ Metropoli id credat? Sed hæc

B

excon-